

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

VIII. 1921.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1921.

De stempelsnijders, werkzaam aan de Munt te
Dordrecht van 1576—1806.

II. 1)

DANIËL DRAPPENTIER (vervolg), JACOBUS DE VRIES, JOHANNES
DRAPPENTIER Sr., JOHANNES DRAPPENTIER Jr., ADRIANUS
VAN BAERLE en JOSEPHUS EVERTS.

24 Maart 1674 werd DANIEL DRAPPENTIER nu, tot weder opzeggens toe, tegen eene jaarwedde van *f* 1400.— als yzersnijder-generaal herbenoemd, terwijl hij 6 Maart 1686 door de Staten van Holland en West-Friesland op een tractement van *f* 400.— aangesteld werd tot «snijder-generaal van alle de stempels dewelcke tot het schroeven van allerhande goude ende silvere penningen ende payementen in onsen lande van Hollandt souden noodig weesen”. Bij de akte van aanstelling was bepaald, dat hij alle drie jaren den op den dag der aanstelling afgelegden ambtseed moest herhalen. Hij kweet zich van die verplichting op 6 December 1689, 8 Augustus 1692, 3 Juni 1695, 3 Juni 1698, 14 Mei 1701, 29 April 1704, 24 Mei 1707 en 18 Juli 1710.

De voornaamste nieuwe munten, waarvoor D. DRAP-

---

¹⁾ Zie voor het eerste gedeelte: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 1920, p. 29—61.

PENTIER gedurende zijn langen loopbaan de stempels vervaardigd heeft zijn: 1671 ¹⁾. Scheepjesschelling. VERKADE pl. 55. 5, 1672. Dukaton. VERKADE pl. 42. 1, 1680. Drie-, Twee- en Een Gulden met den grooten staanden leeuw op de keerzijde. VERKADE pl. 50. 1, 211. 2 en 50. 2, 1680. Proefslag van den Gulden. VERKADE pl.

1681. Proef van een Gulden, zonder waarde aanduiding.
Door D. DRAPPENTIER.

50. 3. (1680). Proefslag in goud van een Twee Gulden, niet in zilver geslagen, 1681. Drie-, Twee- en Een Gulden met het Pallasbeeld (de z. g. n. Nederlandsche Maagd) op de keerzijde, VERKADE pl. 51. 1-3, 1682. Halve Gulden. VERKADE pl. 52. 3-4, 1684. Leeuwendaalder met de Nederlandsche Maagd op de keerzijde. VERKADE pl. 49. 4, 1694. Drie-, Twee-, Een- en Halve Gulden. VERKADE pl. 53. 1-4, 1694. Halve Driegulden. VERKADE pl. 53. 5, 1694. Acht en twintig Stuiversstuk, met de wapens der zeven provinciën. VERKADE pl. 54. 4, 1702. Duit. VERKADE pl. 57. 6.

Zeer verdienstelijk van uitvoering zijn de stempels van al deze stukken, vooral de groote staande leeuw

¹⁾ De jaartallen, vóór de munten vermeld, zijn die, waarop het stuk voor het eerst in omloop gebracht is.

op de munten van 1680 en het bekende «Pallasbeeld» op den Driegulden en de onderdeelen zijn bijzonder geslaagd. DRAPPENTIER's munten behooren dan ook tot de fraaiste stukken in de 17de eeuw geslagen en wordt zijn muntwerk door geen zijner collega's destijds aan buitenlandsche munthuizen werkzaam overtroffen. Vreemd is het, dat zijn penningwerk hierbij verre ten achter staat, vele zijner hier te lande werkzame tijdgenooten als b.v. JAN BOSKAM en REINIER ARONDEAUX stellen hem in de schaduw. De door D. DRAPPENTIER vervaardigde penningen zijn gemerkt: D. DRAPENTIER, DT en D. TRAPENTIER ¹⁾, de voornaamste zijn: landdagspenning van

1692. Proef van een Gulden, alleen in goud geslagen.
Door D. DRAPPENTIER.

HENDRIK CASIMIR. erfstadhouder van Friesland, zonder jaartal. VAN LOON IV. p. 169, 1691. Bevrediging van Ierland. VAN LOON III. p. 548. 1, 1691. Belooningspenning door WILLEM III uitgereikt aan geleerden en dichters, die zijn tocht naar Engeland bezongen hebben. VAN LOON III. p. 530, 1695. Overlijden van MARIA, koningin van Engeland. VAN LOON IV. p. 130. 3, 1697. Vrede te Rijswijk. VAN LOON IV. p. 190. 1, pag. 213. 2 en 215. 1, 1713. Vrede te Utrecht. VAN LOON IV. p. 657. 2.

¹⁾ Hij en zijne opvolgers teekenden hunne brieven DRAPPENTIER.

Na DRAPPENTIER's overlijden in 1714 werd JACOBUS DE VRIES; wapen- en signetsnijder te Dordrecht, bij besluit van 19 October 1714 tot yzersnijder-generaal aangesteld. DE VRIES overleed reeds in 1717. Stempels voor nieuwe munten heeft hij gedurende den korten tijd dat hij in functie was niet gesneden en ook door hem vervaardigde penningen zijn mij niet voorgekomen.

Als zijn opvolger werd 30 Juli 1717 JOHANNES DRAPPENTIER, neef van DANIEL DRAPPENTIER benoemd, die op dien zelfden datum den eed aflegde, welchen hij 7 October 1720 herhaalde. Hij verzocht begin 1721 den Staten van Holland en West-Friesland hem *f* 300. toe te staan voor extra onkosten wegens den aanmaak van een aantal poinçonnen, benoodigd tot het vervaardigen van nieuwe muntstempels voor de munten «die door sijne predecesseurs soodanigh waren versleten en afgewerkt, jae ook tot sommige munten / als namentl. van de ducatonen, dryguldens en enkele guldens als andere speciën meer / geene gerequireerde ponsoenen heeft gevonden, hij egter tot nogh toe sijn selve soodanige met die oude en afgesletene instrumenten heeft beholpen, tot soo verre toe, dat deselve nu verders in geen staet meer synde, om de munte syne ordentelyke fatsoenen en uytwerkinge te kunnen geven, waer door den arbeyt van de munte seer wert vertraegt». In zijn request deelt hij nog mede, dat «eertydts sijn oom DANIEL DRAPPENTIER voor het maeken van poinçons extra ordinair 1000 guld. had genooten».

Zijn verzoek werd 19 Juni 1721 toegestaan en zijn door hem de navolgende nieuwe poinçonnen vervaardigd:

Voor den ducaton: Het wapen met de Leeuwe op de zijde in 't geheel, 2 Leeuwen apart. Een kroon met

drye stucken, een ornament, verders sijne toebehoorende letters ten getale van 24 stucx, alsmede den ruyter te paert int geheel met 4 noodige stucken, ook de onderstaende Hollantse Leeuw en kroon.

Voor den 3 Gulden: Het pallas beelt in 't geheel, met sijn noodige letters en voor de tweede zijde een Leeuw en kroon, alles apart.

Voor den enkele Gulden: Als mede nogh een pallas in 't geheel met syne noodige letters ten getale van 24 stucx. En voor de andere zijde een Leeuw en kroon elk bysonder, dogh kleynder naer proportie voor de enkele gulden.

Voor den Schelling: Een Leeuw en kroon, benevens een scheepie met sijn toebehoorende letters.

Dubbelde Stuyv.(er): Een leeuw en kroon met sijn noodige letters.

Dubbelde en enkele ducaet: Twee geharnaste mannen en twee ornamente met sijn toebehoorende letters.

tot Duyten: Een leeuw in den Hollantsen Tuyn op een ponçon met de noodige letters voor de andere zijde, ten getale van 7 stucx.

Deze opgave geeft tevens eene aardige bijdrage tot de kennis van de wijze, waarop de muntstempels vervaardigd werden. De «yzersnijder» sneed de voornaamste figuren, die op de munt voorkwamen, elk afzonderlijk «en relief» (opwaartsche stempel), zoodat deze stempels (de poinçonnen) het positieve beeld vertoonden, juist zoodals dit op de geslagen munt voorkomt. Elk afzonderlijk werden dan die poinçonnen in den eigenlijken muntstempel ingeslagen, (waarbij zorg gedragen moest worden, dat elke poinçon juist op de goede plaats werd aangebracht en bij de andere aan-

sloot), zoodat natuurlijk het beeld nu negatief en «en creux» (nederwaartsche stempel) zich vertoonde, daarna werd letter voor letter en punt voor punt het omschrift aangebracht en was de stempel tot munten gereed.

JOHANNES DRAPPENTIER was een bemiddeld man, dië op eigen kosten een knecht in dienst had om het grove werk te doen. Toen deze knecht in 1747 kwam te overlijden en hij ondertusschen 60 jaren oud geworden was, terwijl zijn gezicht begon te verminderen, verzocht hij aan de Staten van Holland en West-Friesland, daar «eerstdaags van het goud en zilver uit de liberale gifte ¹⁾, dat aan de munte staat gebragt te werden, verscheide speciën souden moeten werden gemunt, en dat tot dien einde de noodige stempels zullen moeten werden gesneeden» om eene toelage van *f* 700.— om daarmede een adjunct te kunnen aanstellen. Op dit verzoekschrift werd door Raden en Generaalmeesteren van de Munt gunstig geadviseerd «vermits de groote bequaamheid die des suppliant bezit in zijn functie, en waar toe naauwelijks zodanig een bequaem subject thans te vinden is». 29 Fébruari 1748 werd het verzoek dan ook ingewilligd en zijn zoon JOHAN DRAPPENTIER, fungeerend stempelsnijder aan de Geldersche Munt te Harderwijk ²⁾, tegen 1 Mei 1748 tot adjunct-stempel-

¹⁾ Liberale Gifte, buitengewone belasting van 2 0/0 ter betaling der oorlogslasten tegen Frankrijk. Deze belasting mocht, behalve in geld, ook worden opgebracht in «gemunt en ongemunt goud en andere onbekende gouden stukken, Penningen, Medailles als meede van het gewerkt zilver, mitsgaders onbekende zilvere Stukken, Penningen en medailles», die naar de Munt moesten worden gebragt en versmolten werden. Een groot aantal zeer belangrijke munten en penningen en gouden en zilveren kunstvoorwerpen zijn toen vernietigd.

²⁾ Hij was 28 Juli 1745 als zyersnijder benoemd. Zie DE VOOGT. *Gelderland*. p. 67.

snijder aangesteld, echter slechts op eene jaarwedde van *f* 400.—. Deze geringe bezoldiging schijnt weinig naar den zin te zijn geweest van den nieuw benoemden functionaris, ten minste 16 October 1749 wendde deze zich tot de Staten van Holland en West-Friesland, te kennen gevende, dat hij gehoopt had dat zijn «patroon» JOHAN DRAPPENTIER SR. hem «vermits sijn sober tractement soude hebben geadsisteerd en eenige avantage toegevoegt van het extra-ordinair werk voor de Oost-Indische Compagnie op de munte werdende verrigt», doch dat hij zich in die verwachting zag teleurgesteld. Hij verzocht daarom tegen loon belast te worden met het maken der «cartelysers», noodig tot het kartelen der dukaten ¹⁾. Dit verzoek schijnt, bij de Staten niet in goede aarde te zijn gevallen, in hun antwoord wezen zij den adressant er op, hoe hij was aangesteld enkel en alleen met het oog op de meerdere werkzaamheden, die het gevolg waren van het ommunten der «liberale gift», dat hij geen recht tot klagen had nu de drukte geëindigd was en dat bovendien de questie eene zaak was van huishoudelijken aard, die moest worden uitgemaakt door den stempelsnijder en zijn adjunct, zonder tusschenkomst van wien ook. Op die gronden werd het verzoek bij beschikking van 16 October 1749 van de hand gewezen.

JOHANNES DRAPPENTIER SR. overleed in 1758 en zijn gedurende de ruim 40 jaren, dat hij zijn ambt uit-

¹⁾ Bij Resolutie der Staten-Generaal van 1 Aug. 1749 was o.a. bepaald, dat, «om het besnoeyen der goude ducaaten of immers het quaad effect van dien, zoo veel moogelyk te beletten, voortaan geen gouden ducaaten op de Munten deeser landen zullen worden geslaagen of afgeleeverd, als die met een kabeltje of karteling om den rand van de zelve zullen weezen voorzien».

oefende, de stempels gesneden voor de volgende nieuwe munten:

1738. Stuiver met den pijlbundel. VERKADE pl. 56. 6, 1749. Heele en Halvé Gouden Ridder, met waardeaanwijding 14 - g^t en 7 - g^t. VERKADE pl. 40. 4 en 5.

Grooter dan het aantal muntstempels is dat der door hem vervaardigde stempels voor gedenkpenningen, waarvan de voornaamste zijn: 1713. Vrede te Utrecht. VAN LOON IV. p. 657. 1, 1714. Vrede te 's-Gravenhage tusschen Spanje en de Vereenigde Gewesten gesloten. VAN LOON IV. p. 680. 3, 1716. Overeenkomst te Antwerpen wegens de grensscheidingen in Brabant. VAN LOON IV. p. 694, 1736. Eeuwfeest der hoogeschool te Utrecht. *Vervolg* VAN LOON 104. De door hem vervaardigde penningen zijn geteekend J. DRAPENTIER, IO DRAP, I. DRAP. F. en I. D. terwijl het zeer waarschijnlijk is, dat nog verschillende niet gemerkte stukken van zijn hand zijn. Ook zijn penningen hebben slechts weinig kunstwaarde.

Naar de door zijn overlijden opgevallen plaats solliciteerden:

GEURT VAN MOELINGEN te 's-Gravenhage ¹⁾,

HENDRIK DE MEYER, als stempelsnijder werkzaam aan de Munt te Utrecht ²⁾,

JAN HENDRIK BARBIER te Amsterdam en de reeds bovengenoemde adjunct-stempelsnijder JOHANNES DRAPENTIER Junior, die aan zijn verzoekschrift drie stempels voor dukatons als proef had toegevoegd. Hij werd 26

---

¹⁾ Hij was «konstgraveerder en wapensnijder» en overleed te 's-Gravenhage Febr. 1773 op 62-jarigen leeftijd.

²⁾ *Vervolg* VAN LOON beeldt eenige door hem vervaardigde penningen af, tusschen 1766 en 1789* geslagen.

April 1758 voor den tijd van een jaar tot stempelsnijder aan de Hollandsche Munt benoemd op een jaarwedde van *f* 900, terwijl hem tevens bericht werd, dat voorloopig geen adjunct zou worden aangesteld. Zijn definitieve benoeming tot stempelsnijder-generaal volgde op 14 Juni 1759.

Vijf jaren later werd JOHANNES DRAPPENTIER «door verscheijde attacques van beroerten overvallen en daardoor buyten staat gestelt om desselfs functie met die vigilantie en naaukeurigheid als anders na den aart der zaken vereysschen zoude te kunnen waarnemen en de Munt van de nodige stempels te voorzien». Hij verzocht om die reden de aanstelling van een adjunct. Evenwel «vermits de geringheyd van zijn tractement en de soberheyd van zijn bestaan» buiten zijne kosten. Het verzoek werd toegestaan en 18 Juni 1764 FREDERIK WILHELM DIETZE, graveur te Amsterdam, op een jaarwedde van *f* 400 benoemd.

JOHANNES DRAPPENTIER overleed ongehuwd 13 Januari 1765 ¹⁾. Stempels voor nieuwe munten werden, tijdens hij in functie was, niet vervaardigd. Alleen de stempel voor den niet-officiëelen Vierden Gulden, zonder waarde-

---

¹⁾ In de protocollen van Not. J. MANBRUN te 's-Gravenhage (n°. 3085) komt op 30 Juni 1765 eene verklaring voor «dat de heer BARTHOLOMEUS VAN SWINDEREN, medailleur en stempelsnijder van 't klein zegel van Holland is eenige wettige zoon van wijlen de Hr. NICOLAAS VAN SWINDEREN, in leven mede medailleur en stempelsnijder en van juffr. MARIA STRUYS echtelieden, en welke MARIA STRUYS was eenige suster van HESTER STRUYS, huysvrouw van JOHANNES DRAPPENTIER, in leven stempelsnijder te Dordrecht en dat dus BARTHOLOMEUS VAN SWINDEREN is een volle neef van JOHANNES DRAPPENTIER, zoon van bovenbedoelde JOHANNES DRAPPENTIER en HESTER STRUYS onlangs tot Dordrecht mede als stempelsnijder van de munt ab intestato overleden en dat hij BARTHOLOMEUS v. S. de eenige bloedverwant is.

aanduiding van 1759. VERKADE, pl. 54. 3 is van zijn hand.

Gedenkpenningen, die zijn naam of initialen dragen zijn mij niet bekend.

Naar de door zijn overlijden opengekomen post solliciteerden: de reeds bovengenoemde adjunct FREDERIK WILHELM DIETZE, HENDRIK DE MEYER, die ook reeds in 1758 solliciteerde en nog te Utrecht aan de Munt werkzaam was en ADRIANUS VAN BAERLE, wonende te 's-Gravenhage. Na vergelijking van de «bekwame afdruksels van stempels door de voorn. drie sollicitanten gegraveert», werd 15 April 1765 ADRIANUS VAN BAERLE benoemd uit over-

1759. $\frac{1}{4}$ Gulden zonder waarde-aanduiding.

Door J. DRAPPENTIER JR.

weging, «dat hij de twee andere sollicitanten in de graveurkunst verre surpasseerde»¹⁾ en onder de bepaling, dat hij, evenals zijn voorganger, eene jaarwedde van f 900. zou genieten. Bij het besluit van benoeming werd tevens bepaald, dat de op 18 Juni 1764 gedane aanstelling van FREDERIK WILHELM DIETZE was vervallen.

DIETZE, die door dit besluit met vrouw en kinderen broodeloos was geworden, wendde zich met een smeek-schrift tot de Staten van Holland en West-Friesland.

¹⁾ In het Kon. Penningkabinet zijn afdrucken in rood lak van de voor- en keerzijde van een dukaton van 1765 voorhanden, die in details van den gewonen dukaton afwijken; ik vermoed dat dit VAN BAERLE'S proefstempels zijn. Het is zeer verdienstelijk werk.

Deze kwamen 29 April 1765 op hun besluit terug en continueerden hem in het adjunct-schap.

De nieuw benoemde stempelsnijder ADRIANUS VAN BAERLE had bij den aanvang van zijne bediening de op de Munt aanwezige poinçoens in zeer slechten staat bevonden, terwijl sommige zelfs geheel ontbraken. Hij verzocht daarom eene tegemoetkoming van *f* 800.— in de kosten van aanmaak van een geheel nieuw stel. Bij besluit van 19 Juni 1766 werd hem de gevraagde som toegestaan, onder voorwaarde dat hij voor de bewaring van het nieuw te maken stel poinçoens eene kast zal laten maken met twee verschillende sleutels, en dat een dier sleutels door den muntmeester, en de andere door hem zelf zal worden bewaard.

Als «bijlage» geven wij aan het eind van dit opstel de lijst der door A. VAN BAERLE vervaardigde poinçoenen en is het zeker van belang de opgave van de door hem vervaardigde te vergelijken met de poinçoenen, die in 1721 door JOHANNES DRAPPENTIER gemaakt zijn.

In 1780 verzocht ADRIANUS VAN BAERLE een extra ordinaire bezoldiging van *f* 250.— per jaar, op grond «zo van het zeedert zijne aanstelling zeer vermeenigvuldigt werk als voor het daaruyt voor hem Suppl. profluerende vermeerdering van kosten». Verder beklagt hij zich, dat hij van zijn adjunct FREDERIK WILHELM DIETZE nagenoeg geen hulp had. Deze leverde steeds slecht werk en had stempels voor heele en halve dukatons gemaakt, die bleken, «in 't geheel zo slegt en onvoldoende te zijn, dat zodanige stempels op de munte niet behoorden geëmployeert te worden». Bij besluit van 26 April 1780 werd nu de provisioneele continuatie van DIETZE van 29 April 1765 tegen 12 Juni

1780 ingetrokken en buiten effect gesteld met de goedgunstige bepaling, dat de ontslagene nog twee jaren na laatstgenoemden datum eene gratificatie van *f* 250.—'sjaars zal genieten «ten eynden inmiddels zig elders van eene kostwinning te kunnen voorzien». Aan VAN BAERLE werd eene tractementsverhooging van *f* 150.— per jaar toegestaan.

DRETZE wendde zich opnieuw met een smeekschrift tot continuatie zijner commissie tot de Staten van Holland en West-Friesland. Deze gelastten een nieuw onderzoek naar zijne bekwaamheid, welk onderzoek evenwel ongunstig voor hem afliep. Er bleek dat hij «door zijnen onvasten of beschroomden slag alle poençonnen brak off beschadigde en dat wanneer hij den stempelsnijder eenen dag adisteerde hij wel drie dagen werkens bedierf». Het gegeven ontslag werd daarom bij besluit van 26 Februari 1782 gehandhaafd, doch uit medelijden met den ontslagene en zijn gezin werd bepaald, dat hij *f* 600.— in eens zou ontvangen.

Gedurende de 18 jaren dat A. VAN BAERLE als stempelsnijder werkzaam was, zijn op de Munt te Dordrecht geen stempels voor nieuwe munten gesneden. Als medailleur vervaardigde hij de volgende penningen: 1778. 50-Jarig huwelijk van HENDRIK BOONEN en NEELTIE BOOTSMA te Dordrecht gevierd. DIRKS. *Repertorium* iv. 1809, 1779. 25 Jarig huwelijk van JAN HERM. VINGERHOEDT en JACOMINA ANT. TERWEN. DIRKS. *Repertorium* iv. 1840, 1779. Tweede eeuwfeest van de Unie van Utrecht. *Vervolg* VAN LOON 538, 1780. Gewapende neutraliteit. *Vervolg* VAN LOON 548, 1781. JACOB VAN DER WINT komt met zijn adviesjacht behouden te Vlaardingen binnen. *Vervolg* VAN LOON 554, 1781. Slag bij Doggersbank.

Vervolg VAN LOON 563, 1781. Reis van JOSEF II door Noord-Nederland. *Vervolg* VAN LOON 561, Vroedschapspenning van Delft, na 1775 geslagen. *Vervolg* VAN LOON. 634. Zijn penningen zijn gemerkt A. V. BAERLE F, A. V. BAERLE of A. V. B en zullen wel alle op de Munt te Dordrecht geslagen zijn, daar hem, op zijn verzoek, in December 1776 vergund werd «gebruik te mogen maaken van één der Perssen van de voors. Munte tot het inzinken van de groote poinçoene en het schroeven van medailles». Hij kreeg de vergunning opdat hem «eenig douceur in zijne kostwinning zoude worden toegebracht» en «om des Suppliant's yver in het verder bequaam waarneemen van zijne Bediening op te wekken». Zijn penningwerk, dat met uitzondering van de beide eerstvermelde zilveren bruiloftspenningen slechts stukken van kleine afmeting telt, is van weinig beteekenis, maar als muntstempelsnijder stond hij bij den Dordtschen muntmeester WOUTER BUCK zeer in aanzien. Hij werd steeds ontzien, daar men begreep dat een zoo bekwaam graveur, die bovendien de R. C. godsdienst beleed, in de Munten van Brabant, Frankrijk en Oostenrijk dadelijk eene goede plaats zoude hebben kunnen verkrijgen ¹⁾.

In 1783 overleed ADRIAAN VAN BAERLE, nalatende

---

¹⁾ In Aug. 1776 dingt VAN BAERLE met THÉODORE VICTOR VAN BERCKEL naar de plaats van «graveur-général des monnaies de S. M. aux Pays-Bas autrichiens». Na eenige dagen te Brussel aan een hem opgegeven proefpenning te hebben gewerkt trekt hij zich terug, daar het hem bleek, dat de te maken proef hem zou noodzaken langer uit zijn standplaats Dordrecht weg te blijven dan hij kon gemist worden en het hem niet vergorloofd werd het maken van zijn proef te onderbreken. In het proces-verbaal van dezen wedstrijd wordt hij vermeld als «natif d'environ Ruremonde, en Gueldres, âgé de quarante sept ans». Zie ALPH. DE WITTE. *Le graveur* THÉODORE-VICTOR VAN BERCKEL. Louvain 1909. p. 4—9.

«een zeer ongelukkige weduwe, welke niet alleen geen reedelijk bestaan actueel is hebbende maar 't zelve nog geen uitzigt heeft hoe tselve voor haar en hare familie te bekoomen», en een zoon, genaamd JOHANNES VAN BAERLE, die door zijn vader «tot het graveeren was opgeleyd en daarin zodanige vorderingen had gemaakt, dat reeds eenige stempels tot het maeken van medailles ¹⁾ en veele ten gebruike van de munte hadde gesneden». Deze zoon die, zooals werd medegedeeld, circa 20 jaar oud was, werd 30 October 1783 op voorstel van den muntmeester benoemd om de vacature ad interim waar te nemen, tegen eene bezoldiging van f 900 per jaar. 1 November daaraanvolgende werd hij als zoodanig beëdigd.

Bij het voorstel van den muntmeester om JOHANNES VAN BAERLE «ad interim» tot stempelsnijder te benoemen verzocht hij tevens «dat Haar Ed. Mog. niet te spoedig over de voorgeᾶ. vaceerende bediening zouden gelieven te disponeeren, immers niet, voordat de sollicitanten, die in eenige aanmerking mogten komen, voldoende bewijzen van hunne kundigheid in het vervaardigen van muntstempels zouden hebben gegeven. Obligeerende de voerᾶ. muntmeester teffens, om, zoodra eene bequaame voorraad van stempels voor Ducaten in gereedheid zoude zijn, aan den voorgeᾶ. JOHANNES VAN BAERLE ter hand te sullen stellen het noodige staal om daarop uit de hand, zonder gebruik van poinçonnen,

---

¹⁾ Hier worden bedoeld: 1781. Reis van Keizer JOSEF II in de Nederlanden. *Vervolg VAN LOON* 560, 1782. Afloopen van het oorlogsschip «de Hercules» te Dordrecht. *Vervolg VAN LOON* 571, 1782. Vrijverklaring van Amerika. *Vervolg VAN LOON* 576, 1783. Vijf en twintig jarig bestaan der Vrijmetselaarsloge «La Vertu» te Leiden. *Vervolg VAN LOON* 589.

stempels tot ducatonen te graveeren en die met haar afdruksels onder het oog van haar Ed. Mog^e te brengen en de selve dus in staat te stellen om over de bekwaamheid van voorr. VAN BAARLE te kunnen oordeelen».

Naar de opengevallen betrekking van stempelsnijder solliciteerden de navolgende personen:

Zijn zoon JOHANNES VAN BAERLE ¹⁾, reeds bovengenoemd,

de vroeger ontslagen adjunct FREDERIK WILHELM DIETZE,

JOSEPHUS EVERTZ. JANSZON, burger der stad 's-Hertogenbosch,

CAREL FREDERIK KONSE ²⁾, burger van Amsterdam en

HENDRIK WEYMANS, ruim twintig jaren stempelsnijder aan de West-Friesche Munt, thans te Hoorn ³⁾.

Aan de sollicitanten was, zooals wij boven reeds gezien hebben, op voorstel van den muntmeester WOUTER BUCK opgedragen het snijden van de stempels voor een dukaton, zonder gebruik te maken van poinçonnen. Om bedrog te voorkomen, moesten deze gemaakt worden onder toezicht van den muntmeester. Nu kwam uit dat deze, later voorgevende dat hem in het muntgebouw geen vrije kamer ter beschikking had gestaan, den sollicitant JOSEPH EVERTS vergund had

---

¹⁾ Van hem zijn, behalve de reeds gemelde penningen door hem vóór 1784 geslagen nog bekend: 1784. Eerepenning voor de Honoraire Leden van de schutterij van St. Joris te Dordrecht. *Vervolg VAN LOON* 600, 1786. Het verbond met Frankrijk te Rotterdam gevierd. *Vervolg VAN LOON* 642, 1787. De Oranje-Societeit te Overschie opgericht. *Vervolg VAN LOON* 683.

²⁾ *Vervolg VAN LOON* beeldt verschillende penningen, tusschen 1766 en 1778 geslagen, van dezen zeer middelmatigen medailleur af.

³⁾ Hij was als stempelsnijder aan de West-Friesche Munt verbonden van 1763 tot 1791.

de proeven thuis te maken. Hierdoor was, zooals Commissarissen tot de zaken van het comptoir der Domeinen zeker niet ten onrechte 23 Febr. 1784 den muntmeester schreven «het geheele but en oogmerk der proef verloren» en kreeg deze last EVERTS naar Dordrecht op te roepen en zijn proefmunt onder zijn toezicht te snijden. Dit geschiedde en bleek bij vergelijk der ingeleverde proeven, dat «JÓSEPH EVERTS in bequaemheid en netheid zeer grootelijks emineerde». Hij ontving dan ook op 20 April 1784 zijn aanstelling op een salaris van *f* 900.— en legde den 26^{en} dier zelfde maand den gevorderden eed af.

De door hem vervaardigde dukaton, dien wij hieronder afbeelden wijkt in kleinigheden van den in omloop zijnden af. De leeuwen ter weerszijden van het

1784. Dukaton. Proefmunt van J. EVERTS.

wapen zijn grooter, het paard op de keerzijde galoppeert op eene geheel andere wijze, de letters der omschriften op beide zijden zijn veel grooter, terwijl de initialen van den maker I-E ter weerszijden boven de kroon voorkomen.

Op officieele munten, tijdens de republiek geslagen, worden naam of initialen van den stempelsnijder nimmer gevonden. EVERT's proefducaton staat verre achter bij de door zijne voorgangers vervaardigde: de leeuwen; die het wapen op de voorzijde vasthouden, het paard op de keerzijde en de leeuw in het daaronder geplaatste wapenschildje zijn weinig geslaagd. Jammer dat de proefmunten van de andere mededingers, bij wie EVERTS «grootelijks emineerde» niet bewaard gebleven zijn! ¹⁾

Bij resolutie van 8 Juli 1785 werd aan den muntmeester te Dordrecht Mr. WOUTER BUCK op zijn verzoek door de Staten van Holland en West-Friesland eervol ontslag uit zijn ambt verleend en eerst 9 Maart 1787 werd JAN ABRAHAM BONISCO, essaieur der stad Amsterdam en van de wisselbank aldaar, tot zijn opvolger benoemd, zoodat de Hollandsche Munt bijna twee jaren zonder muntmeester was. EVERTS had dus weinig of niets te doen en had, zooals «Commissarissen der Domijnen van Zuid-Holland en 's Lands van Heusden» 6 Juli 1785 mededeelden, toen zij de Munte te Dordrecht inspecteerden, «na het voordragen van zijne klagten over het stilstaan der voorgem. Munte en het daaruit profueerende gemis van diverse voordeelen, ootmoedigst verzogt, dat hem ter betere substantie van zijne vrouw en kinderen mogt gepermitteerd werden het maaken

---

¹⁾ In zijn rekening over de jaren 1781—1784 declareerde de muntmeester Mr. WOUTER BUCK «volgens Resolutie van de Edele Mogend Heeren Gecommitteerde Raden van dato 18 May 1784 de somme van zeven en Tagtig Ponden Agtien Schellingen tot XL grooten het Pond. als wegens gefourneerde Proef Stempels Agt en Zeventig Ponden, en voor drie Zilverre Proef ducatonen Negen Ponden Agtien Schellingen, dus alhier volgens Resolutie de voorschreve somme van 87 Pond, 18 schell.»

van Medailles en daartoe de muntpersen te mogen employeeren even als zulks aan zijn Praedecessieur door Haar Ed. Mog. was geaccordeerd geworden voegende de voorñ. stempelsnijder er bij, dat aan hem reeds het verveerdigen van een medaille, waarvan hij de teekening ook had vertoond, was opgedragen geworden ¹⁾. Het verzoek werd toegestaan «zoo op de ongelukkige situatie; waer in voorñ. stempelsnijder zig bevond als op desselfs Loffelijke Yver om door behoorlijke middelen zijne kostwinning te verbeteren».

Behalve de reeds vermelde penning op het overlijden van Ds. CASTENDIJK zijn de volgende penningen nog door EVERTS vervaardigd: 1785. Voortdoring van den vrede tusschen keizer JOSEF II en het gemeenebest der Vereenigde Nederlanden door Frankrijk verkregen. *Vervolg VAN LOON 626 A en B, 1785.* Verbond tusschen Frankrijk en de Nederlanden. *Vervolg VAN LOON 628, 1787.* Overlijden van ELISABET ADRIANA VAN SON, geb. DE BROUWER, regentes van het Diakonie oude vrouwen- en kinderhuis te 's-Gravenhage. *Vervolg VAN LOON. 685, 1787.* Ter gedachtenis van het ontzet der verdrukte burgerij binnen Heusden. *Vervolg VAN LOON 698, 1788.* Gouden bruiloft van W. KOUWENS en T. VAN MUYEN. DIRKS. *Repertorium* IV. 2305. Zijn werk is geteekend I. EVERTS F, I: EVERTS of I. E. Het *Vervolg VAN LOON* X. p. 472 bevat het «Plan van intekening ter vervaardiging van eenen gedenkpenning, met opzicht tot de Nieuwe Acte van Staatsregeling voor het Bataafsche Volk, aangenomen den 23 April 1798, het Vierde Jaar der

---

¹⁾ Dit is de penning op het overlijden van den predikant R. CASTENDIJK op 9 Mei 1785. *Vervolg VAN LOON 620.*

Bataafsche Vrijheid ¹⁾). De penning is echter nimmer geslagen. Volledigheidshalve vermelden wij hier, dat J. EVERTS in 1776 de teekening vervaardigd heeft, waarna in 1776 THEODORE VAN BERCKEL de stempels vervaardigde voor de dubbele en enkele stadhuispenningen van 's-Hertogenbosch, herdenkende het 25 jarig bevelhebberschap van den hertog van BRUNSWIJK-WOLFENBUTTEL ²⁾). Voor deze zeer verdienstelijke teekening ontving hij f 6.

30 April 1804 diende EVERTS den muntmeester J. A. BODISCO de onderstaande «Memorie (in) tot een nadere inrigting tot het maken van de muntstempels»:

1. Daar de pansoene geheel versleten zijn, en geen stempels naar behoren daarmede gemaakt kunnen worden dient deze opgaaf tot een nadere inrichting:

2. Daar men volgens de oude manier de stempels voor differente pansoene met den hamer in sinkt.

3. Wel te verstaan. Een pansoen is een stuk staal circa vier duymen lang, op het end word den man van een ducaat gesneden. Die zet men op den stempel die men sneyde wil en slaat met den hamer daarop totdat hij in den stempel is ingedrukt, omdat den slag van den hamer niet altoos egaal op de pansoen neerkomd is het ingesonkene noyt suyver maar getroebeleert. Om dit dubbelde weg te neme heeft men den man in vijf differente pansoene verdeeld. 1. pansoen waarop het hoofd, 2. het middelleyf, 3. de deie,

---

¹⁾ Ook afgedrukt in JOSEPH EVERTS, *Medailleur*, door D. S. VAN ZUIDEN in «Oud-Holland» 1916. aflev. 3.

²⁾ *Vervolg* VAN LOON 507—508 en p. 96, noot 4.

4. de voete, 5. de bundel peyle. Zoo dat deze pansoene bey malkaar gevoegt, de gehele man van de ducaat uytmake. Met deze vyf pansoene zink men den ingesonke man in 3 vermeld nog eens over, ligt te verstaan dit een onvolmaakt werk is. Vermits de eenen pansoen ligt wat dieper of door den hamer na den een of ander kant wort opgedronge; het omschrift word door differente letter-pansoene ingesonke. Dit is de andere manier. De nieuwe inrigting bestaat in de volgende bewerking:

1. Men sneyd een stempel in ordere zooals een ducaat moet zijn op die welgesnedene stempel, zinkt men een pansoen onder de pers in. Die pansoen gehard zijnde, zinkt men onder de pers de stempels in een reys met letter en al in, zoodat den ene stempel net is als den anderen is. Dit is bij voorbeeld of UEd. het cachet eens of honderdmaal afdruckt, het bleyft het zelfde.

Bij andere Mogendhede geschied het zoo en, zoo ik geïnformeerd ben is het te Middelburg ook in werking.

EVERTS deelde den muntmeester nog mede, dat de prijs voor een paar op de nieuwe wijze door hem te vervaardigen muntstempels *f* 30 zou moeten bedragen en kreeg de opdracht voor dat bedrag een paar stempels voor den dukaat te maken. Hij bleef echter talmen en trachtte van zijn opdrachtgever gedaan te krijgen, dat deze hem op zijn kosten de benoedigde stalen poinçoenen zou leveren, hetgeen de muntmeester weigerde.

EVERTS wendde zich hierop 3 September 1804 tot den inspecteur-essayeur-generaal van de Munt W. A. A. POELMAN met verzoek dat de muntmeester de benoedigde

poinçoenen zou mogen bekostigen. POELMAN zond den brief om advies aan den muntmeester, die zich in zijn antwoord bitter over EVERTS beklagde en over hem schreef: «Hij heeft geen lust tot werken, nooyt zijn er stempels gereed, dat veel ongenoegen aan de munters veroorzaakt en verdrietig voor de muntmeester is. Veel goeds is er niet van te verwagten en alle onkosten zullen vergeefs zijn. Dierhalven ben ik van oordeel, dat het best zal wesen, dat hij de stempel op de oude manier maakt en zorgt draagt, dat er stempels in gereedheid zijn, hem heb ik niet gesproken want ik wil met den kerel niet te doen hebbe». POELMAN schrijft hem 28 November 1804 dat over hetgeen hij thans verlangt bij het aannemen van zijn voorstel om 2 stempels te vervaardigen in Mei «niet gedacht noch gesproken, en veel minder door den Heer Muntmeester iets boven de bepaalde somme van f 30 was aangenomen». Hij is dan ook niet bereid aan EVERT's verzoek te voldoen en maant hem aan om «zorg te draagen, dat er een genoegzaame voorraad (van stempels) zij, alles ingevolge het 23^e art. van UEds. instructie, ten einde geen oorzaak van klagten te geeven».

Nieuwe muntstempels zijn door EVERTS voor de Munt te Dordrecht niet vervaardigd. De weinige penningen waarvoor hij de stempels sneed, doen hem kennen als een niet onverdienstelijk medailleur. 31 December 1806 is de Munt te Dordrecht opgeheven. EVERTS had zich kort te voren naar 's-Gravenhage begeven, waar hij 13 Mei 1807 overleden is, nalatende 3 minderjarige kinderen ¹⁾.

A. O. VAN KERKWIJK.

---

¹⁾ Mededeelingen van den heer D. S. VAN ZUIDEN.

BIJLAGE.

ADRIANUS VAN BAARL, Stempel snijder van de Nederlandsche Munte te Dordrecht geaccordeert 800 gis: eens voor verschot en arbeidsloon om op nieuws te maaken en te furneeren alle de poinçonnen gespecificeert op de twee Memorien of Lijsten in deesen geinsereert.

No. 1.

Lijste der poinçonnen voor de goude Specie voor de Reijders.

- 1 generale poinçon voor de wapenzijde.
- 1 voor de croon.
- 3 voor de florons.
- 2 voor de peerels.
- 1 voor de Heele Leeuw.
- 1 voor de poot met het zwaart.
voor de zijde van de Man te paart.
- 1 generale poinçon.
- 1 voor de man.
- 2 halve voor dt.
- 1 voor het Hooft.
- 2 voor de hande.
- 1 voor het been.
- 1 voor de cherp.
- 2 Halve voor het paart.
- 1 voor de kop.
- 3 voor de poote.
- 1 voor de staart.
- 1 voor de spoore.
- 1 voor het schild onder het paart.

- 1 voor het Leeuwte in het schild.
- 1 voor het croontie op het schild.
- 4 voor de ornamente om het schild.
- 1 roosje op de borst.
- 1 dito boven.
- 1 alfabet voor het omschrift.
- Voor de Halve Ridder just soo veel als hier gemelt is van de Heele.

Voor de dubbelde Ducaat.

- 1 de Generale poinçon van de Man.
- 1 voor de pyle.
- 1 voor het binnenrandje.
- 1 alfabet voor het omschrift.
- Voor de Letterzijde van de dub^e. ducaat.
- 1 groote poinçon voor het ornament.
- 2 kleijne voor het zelve.
- 1 schilpie.
- 1 voor de Hoeken.

Voor de Ducaat.

- 1 generale poinçon voor de man.
- 3 voor het Lijf en Hoofte.
- 2 voor de hande en pijle.
- 1 alfabet voor het omschrift.
- Voor de Letterzijde.
- 1 generaale poinçon.
- 4 groote poinç. voor het ornament.
- 2 Halve voor het zelve.
- 1 voor het Schilpie.
- 1 voor de Hoeke.
- 5 diffrente cijffer getalle.

No. 2.

Lijste der Poinçonnen van de Munte.
Tot den drij gulden aan de Wapenzijde.

- 1 generaale poinçon.
- 1 voor de croon.

- 3 voor de Florons van de croon.
- 3 voor de peerels.
- 1 voor de Heele Leeuw.
- 2 voor de Halve.
- 1 voor de pyle.
- 2 voor de flosse van de Staart.
- Voor de zijde van 't vrouwtie.
- 1 Generale poinçon.
- 2 Halve voor dito.
- 1 voor het Hooft.
- 2 voor de Haire.
- 2 voor de armen en hande.
- 1 voor de zuyl.
- 1 voor de bijbel.
- 1 voor den Hoet.
- 1 voor de Stok.
- 7 voor de binnenwerke van zuylen en Boek.
- Voor den twee gulden, den gulden, en halve gulden voor ieder van deze het zelve getal, als van den 'drij gulde gemelt is.

Tot den Ducaton, wapenzijde.

- 1 Generale poinçon.
- 2 voor de heele Leeuwe Tenante.
- 4 Halve bove en onder Lyve.
- 1 voor de croontjes op de Leeuwe.
- 2 voor de Flosse van de staarte.
- 1 Heele Leeuw in het schild.
- 2 voor dito Halve.
- 1 voor de pyle.
- 2 voor de flosse van de Staart.
- 1 voor de croon boven het schild.
- 3 voor de florons van de croon.
- 2 voor de peerels.
- 1 voor de Roos boven de croon.
- 1 Heele poinçon voor het ornament.
- 2 halve voor het zelve.
- 1 middelstuck voor het zelve.
- 1 generaale poinçon: voor de Man en paart.

2 halve voor de man.

3 derde voor de man.

Een been voor de man.

1 voor den Arm met het zwaart.

2 voor de Hande.

1 voor de cherp.

2 Halve voor het paart.

1 voor de kop van het paart.

1 voor de Staart.

2 voor de poote.

1 voor het Roosje op de Borst.

1 voor het spoor.

1 voor het wapen onder het paart.

1 voor de croon.

1 voor de Leeuw.

1 Alfabet voor het omschrift.

Voor de Halve Ducatons het zelve getal als voor de Heele
Ducaton.

1 Generale poing. voor den Ryxdaalder aan de wapenzijde.

1 voor de croon.

3 voor de Florons van de Croon.

3 voor de peerels.

1 voor de Heele Leeuw.

2 voor dito Halve.

2 voor de pooten.

1 voor de pijle.

2 voor de flosse van de Staart.

1 voor het bove Schildje.

1 Generale poing. voor de Man.

3 voor dito verdeelt.

1 voor het Hooft met de pluym.

1 voor het been.

2 voor de Hande.

1 voor het Lindt.

1 voor de croon.

3 voor de Florons van de croon.

1 voor de Leeuw int Schild.

- 2 voor dito Halve.
- 2 voor de flosse van de Staart.
- Voor de halve Rijxdaalders het zelve getal als voor de Heele gemelt is.

Voor de Schellingen aan de zijde van het sloopje.

- 1 generale poing: voor het sloopje.
- Een voor de romp van 't zelve.
- 1 voor de spiegel.
- 3 voor de zeyle.
- 3 voor de vlagge.
- 2 voor de wimpels.
- 1 voor het Leeuwje.
- Voor de wapenzijde van de Schellinge.
- 1 generaale.
- 1 voor de croon.
- 3 voor de florons.
- 1 voor de Leeuw.
- 2 voor dito Halve.
- 2 voor de flosse van de Staart.

Voor de Dubbeltjes.

- 1 generale poing: voor de wapenzijde.
- 1 voor de croon.
- 1 voor de leeuw.
- Voor de Letterzijde.
- 1 generale poing: .
- 7 voor de letters.
- 1 voor het roosje.

Voor de Stuyver.

- 1 generale poing: voor de pijle en crans.
- 1 voor de pijle.
- 1 voor de crans.
- 7 voor de Letters.
- 1 generale poing: voor de Letters.
- 1 voor het roosje.

Voor de Duyten.

- 1 Generale poing: voor de Leeuw en thuyn.
- 1 voor de Leeuw.
- 2 voor dito Halve.
- 2 voor de flosse van de Staart.
- 1 voor den Hoet.
- 1 voor den Thuyn.
- 1 voor het Hekken.
- 7 Letters.
- 1 generale poing: voor de Letters.
- 1 Roosje.

Voor de Compagnies Duyte.

- 1 generale poing: voor de Letterzijde.
- 2 voor de O. C.
- 1 voor het Roosje.
- 1 Gener: poing: voor de wapenzijde.
- 1 voor de Croon.
- 1 voor de Leeuw.

Voor de Compagnies penningjes het zelve getal als voor de Duyte.

Voor ses differente cyffer getalle.

Actum Dordrecht den 10^e Juny 1766.

AD^r. VAN BAARLL, Stempelsnijder van de
Holland Munte.

1684. Leeuwendaalder met de Hollandsche Maagd.
Proefmunt door D. DRAPPENTIER.